

**Національний архівний фонд та доступ до архівів
репресованих органів комуністичного тоталітарного режиму
1917 – 1991 рр. :**

анотований бібліографічний список

2019. – Вип. 9. – 8 с.

<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>

1. Архів Української Народної Республіки. Міністерство внутрішніх справ. Звіти департаментів державної варти та політичної інформації (1918 - 1922) : [збірник] / НАН України, ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського ; упоряд. В. Кавунник. — Київ : Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, 2018. — 610 с. *Шифр зберігання в Бібліотеці: БЗ60056. Наведено агентурні відомості та звіти з архівів Департаменту державної варти, Політичного департаменту та Департаменту політичної інформації Міністерства внутрішніх справ Української Народної Республіки. У записах за період від липня 1918 до грудня 1922 збережено інформацію про настрої населення та внутрішнє становище в Україні, зокрема про большевицькі локальні повстання в Київській, Подільській, Чернігівській губерніях, напади з-за меж демаркаційної лінії, агітацію та встановлення російської адміністрації. Особливу увагу приділено советській господарській політиці та антибольшевицьким повстанням.*

2. Вербовий О. Медичне забезпечення партизанських формувань під час Другої світової війни на прикладі Сумського партизанського з'єднання / Олексій Вербовий // Актуал. питання суспіл. наук та історії медицини. — 2019. — № 2. — С. 51-55. *На основі архівних джерел розкрито на прикладі Сумського партизанського з'єднання (1-ої Української партизанської дивізії ім. двічі Героя Радянського Союзу С. А.*

Ковпака) стан медичного забезпечення радянських партизанських формувань, що діяли на окупованій території України в період Другої світової війни.
Текст:

<http://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=YnNtdS5lZHUudWF8YXBzbmltfGd4OjZmOTVjMTdhYTMzMzMzJhMg>

3. Калакура Я. С. Менеджмент в архівній справі : конспект лекцій / Я. Калакура ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ : ВПЦ "Київ. ун-т", 2018. — 239 с. — **Шифр зберігання в Бібліотеці: А796850** Розглянуто ключові питання історії, методології, теорії та практики архівного менеджменту як науки, навчальної дисципліни й управлінської діяльності архівних установ. Узагальнено надбання сучасного українського й зарубіжного менеджменту- та архівознавства, досвід системи архівних установ України та зарубіжних країн щодо сучасного розуміння архівного менеджменту, його предмета й об'єкта, значення для підготовки фахівців з архівознавства. Викладено реакцію архівної галузі на виклики інформаційного суспільства, євроінтеграційних процесів. Наведено сучасні вимоги до управлінських кадрів архівної справи, шляхи підвищення ефективності та якості роботи архівів різних рівнів.

4. Кравченко Я. Доля репресованого письменника Олександра Соколовського (за матеріалами архівно-кримінальної справи) / Я. Кравченко // Гуманітар. освіта в техн. вищ. навч. закл. : зб. наук. пр. / Нац. авіац. ун-т. — Київ, 2018. — Вип. 38. — С. 71-76. - **Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп15750-38** Стаття присвячена трагічній долі письменника Олександра Соколовського, який належав до когорти українських письменників доби "Розстріляного відродження", винищеного у роки Великого терору. Базуючись на матеріалах архівно-кримінальної справи, проаналізовано та приділено увагу останнім місяцям із життя белетриста в тенетах НКВС, безпідставно арештованого та необґрунтовано засудженого до розстрілу в роки сталінських репресій. Текст: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/go/article/view/13352>

5. **Музеї та реставрація у контексті збереження культурної спадщини: актуальні виклики сучасності** : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 6–7 черв. 2019 р., м. Київ, Україна / Нац. Києво-Печер. іст.-культур. заповідник, Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв, Асоц. реставраторів України ; [редкол.: Рудник О. В. (голова) та ін.]. — Київ ; Кропивницький : Код, 2019. — 335 с. : іл., табл. — **Шифр зберігання в Бібліотеці: А798333** *Зі змісту: Віднайдений та порятований Таємний архів української міжвоєнної (1918 - 1939), воєнної (1939 - 1945) та післявоєнної (1945 - 1991) еміграції в Чехословаччині, Німеччині та Франції / О. Павлів. – С. 185-189.*

6. **Окіпнюк В. Радянські органи військової контррозвідки в Україні на початковому етапі "холодної війни" (1946 – 1953 роки)** / Володимир Окіпнюк // Наук. зап. Ін-ту законодавства Верхов. Ради України. — 2018. — № 5. — С. 7-13. *Розглянуто розвиток юридичного статусу, організаційної структури та діяльності радянських органів військової контррозвідки в Україні на початковому етапі «холодної війни». З'ясовано, що у цей період відбулися зміни у їх відомчій підпорядкованості та структурі зі збереженням ключових повноважень.*

7. **Олійник Ю. В. Діяльність архівних установ Кам'янець-Подільської області в 1940 – 1941 роках** / Ю. В. Олійник // Хмельниц. краєзнав. студії : наук.-краєзнав. зб. / Хмельниц. міська орг. Нац. спілки краєзнавців України. — Хмельницький, 2019. — Вип. 20. — С.151 – 154. **Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп18031-20.** *На основі архівних документів досліджено історію архівної галузі в два довоєнних роки. Зазначено, що в цей період архівна вертикаль Кам'янець-Подільської області складалася з архівного відділу управління НКВС в Кам'янець Подільській області, двох державних історичних архівів (Кам'янець-Подільського обласного та Проскурівського) та 24 районних і міських архівних відділів.*

8. Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (м. Дніпро, 22 лют. 2019 р.) : у 2 ч. / М-во внутр. справ України, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, Юрид. ф-т ; [упоряд. Л. В. Межевська ; редкол.: А. Є. Фоменко та ін.]. — Дніпро : Біла К. О., 2019. — **Ч. 1 : Гуманітарні виміри правової держави. Кримінальна відповідальність та розслідування злочинів.** — 148 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: B76650-1** *Зі змісту: Молот репресій на Дніпропетровщині 1920 – 1930-х рр. / Д. О. Антоненко. – С. 131-135.*

9. Радченко О. Біженці з окупованої нацистами території Польщі в УРСР у 1939 – 1941 р. : огляд джерельної бази та літератури / О. Радченко // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. / Ін-т історії України НАН України. — Київ, 2018. — Вип. 20. — С. 153 – 161. **Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп14362-20.** *Наведено джерела та літературу щодо біженців із окупованої нацистами території Західної та Центральної Польщі, які потрапили до Радянського Союзу у 1939 році. Основну увагу приділено аналізу розпорядчих, звітних документів НКВС та архівних слідчих справ.*

10. Сверстюк Є. О. Листування : [двотомник] / Євген Сверстюк, Валерія Андрієвська ; [упоряд. : В. Андрієвська, О. Голуб, О. Сінченко]. — Київ : Дух і літера, 2019. — (Серія "Бібліотека спротиву, бібліотека надії"). **Т. 1 : 1973 – 1978, кн. 1 : 1973 – 1975.** — 2019. — 736 с.; **Т. 1 : 1973 – 1978, кн. 2 : 1976 – 1978.** — 2019. — 712 с.; **Т. 2 : 1979–1983.** — 2019. — 672 с. **Шифри зберігання в Бібліотеці: B360031-1/1;1/2;2.** *До видання увійшло листування літературознавця, есеїста, одного з лідерів руху опору 1960-х Євгена Сверстюка (1928 - 2014) з його дружиною Валерією Андрієвською (нар. 1938), психолінгвістом, співробітницею Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Епістолярій, що склався упродовж 12 років, з одного боку в політичних таборах і на засланні, з іншого – в умовах радянського Києва, є детальним описом повсякдення та чуттєвого досвіду адресатів і вповні передає суспільну атмосферу того часу. Характерна особливість листів –*

уміння авторів стати над життєвими обставинами, вірність справжнім, непроминальним цінностям. Дуже світлі і психологічно виважені, вони слугували як внутрішнє опертя і захисний щит, як спосіб творчої реалізації і життєдайного спілкування духовно споріднених людей. Перший том, складений із двох книжок, містить листування періоду перебування Євгена Сверстюка в таборах. Другий том містить листування періоду перебування Євгена Сверстюка на засланні, а також додаткові матеріали, що висвітлюють його життя упродовж відбування усього терміну покарання.

11. Січова О. В. Організація архівної справи в наукових установах Національної академії наук України / О. В. Січова // Рукопис. та кн. спадщина України : археогр. дослідж. унік. арх. та бібл. фондів / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т рукопису. — Київ, 2018. — Вип. 22. — С. 358-374. **Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп15547-22. Висвітлено сучасний стан архівної системи Національної академії наук України, зокрема проаналізовано систему архівних підрозділів, їх статус, функції та характерні особливості формування і складу архівних фондів. Досліджено систему фондоутримувачів Архівного фонду НАН України.**

12. Справа Василя Стуса : зб. док. з архіву колишнього КДБ УРСР / уклад. Вахтанг Кіпіані. — Харків : Vivat, 2019. — 686, [1] с. — **Шифр зберігання в Бібліотеці: А798439. Правда про кримінальну справу, життя і смерть Василя Стуса. У книжці зібрано архівні документи з кримінальної справи Василя Стуса, покази свідків, листи поета з тюрми, спогади його рідних та друзів. Ознайомившись із наведеними матеріалами, читачі дізнаються про невідомі факти щодо життя, ув'язнення та загибелі Стуса, які досі охороняли під грифом "Секретно".**

13. Срібна М. Джерельна база дослідження Українського Червоного Хреста в роки Другої світової війни (до 100-річчя Червоного Хреста України) / М. Срібна // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. / Ін-т історії України НАН України. — Київ, 2018. — Вип. 20. — С. 162 – 172.

Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп14362-20. Проаналізовано джерельну базу, яка стосується діяльності Українського Червоного Хреста в роки Другої світової війни. Розглянуто документи, які зосереджені в державних та закордонних архівах, збірниках документів і матеріалів комплексного характеру періоду Другої світової війни та з питань охорони здоров'я. Висвітлено міжнародну червонохресну допомогу населенню СРСР.

14. Чорнобильське досьє КГБ : суспільні настрої, ЧАЕС у поставарійний період : зб. док. про катастрофу Чорнобил. АЕС / Галуз. держ. архів Служби безпеки України, Ін-т історії України НАН України, Укр. ін-т нац. пам'яті ; [упоряд. : О. Бажан, В. Бірчак, Г. Боряк ; відп. ред. В. Смолій]. – Київ : [б. в.], 2019. – 1197, [1] с. : табл. – Текст укр., рос. **Шифр зберігання в Бібліотеці: Б360125.** У книзі-збірнику документів “Чорнобильське досьє КГБ. Суспільні настрої. ЧАЕС у поставарійний період” опубліковано матеріали з розсекречених архівів КДБ з Галузевого архіву Служби безпеки України. У виданні зібрано і оприлюднено документи 1986 – 1991 рр., що висвітлюють постчорнобильське життя – суспільні настрої, заходи з ліквідації наслідків аварії. Наведено інформування радянськими органами держбезпеки відповідних інстанцій про стан ЧАЕС, вжиті заходи з підвищення безпечної експлуатації об'єкта «Укриття», ситуацію в зоні відчуження. Окремі блоки документів представляють інформування радянськими органами держбезпеки відповідних інстанцій про стан ЧАЕС у післяаварійний період (1987 – 1991 рр.), заходи з підвищення безпечної експлуатації об'єкта “Укриття”, ситуацію в зоні відчуження та Протоколи засідань Оперативної групи бюро Київського міського комітету КПУ з питань, пов'язаних з ліквідацією наслідків аварії на ЧАЕС. Окрему увагу зосереджено на відтворенні моделі ситуативної поведінки різних груп населення України після оприлюднення інформації про «ядерне лихо» та реакцію світової спільноти на Чорнобильську трагедію.

15. Шептицька Т. Репресований гумор: доля письменника Юхима Гедзя у контексті періоду сталінського терору / Т. Шептицька // Гуманітар.

освіта в техн. вищ. навч. закл. : зб. наук. пр. / Нац. авіац. ун-т. – Київ, 2018. – Вип. 38. – С. 94-100. - **Шифр зберігання в Бібліотеці: Бп15750-38** *Стаття присвячена життю та творчій діяльності маловідомого письменника-гумориста Юхима Гедзя. Олексій Савицький (справжнє прізвище митця) працював у 1920 – 1930-х роках у жанрі соціально-побутового та політичного фейлетону та входив до кола найвідоміших сатириків того періоду. Юхим Гедзь пробував також реалізувати свій потенціал у драматургії, проте не здобув великого успіху. Аналіз матеріалів архівно-кримінальної справи письменника дозволяє відтворити не лише останні місяці його життя, а й показати методи "роботи" НКВС із мистецьким середовищем України.* Текст: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/go/article/view/13356>

16. Шуткевич О. Додай історію про діда / Олеся Шуткевич // День. — 2019. — 23 - 24 серп. (№ 152/153). — С. 2. *Висвітлено інформацію, що у Вінниці представили сайт усних наративів "Архів історії українців". Сайт розробили громадські активісти спільно з працівниками Центру вивчення генеалогії "Пращур", Вінницьким обласним краєзнавчим музеєм та Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського. Тепер кожен, хто хоче розповісти історію про своїх родичів чи знайомих, які жили у визначні часи української історії, можуть безкоштовно розмістити їх на ресурсі.* Текст: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-ukrayiny/doday-istoriyu-pro-dida>

17. Юркова О. "Академик Ефремов согласился оговорить себя, когда чекисты пригрозили, что арестуют его любимую женщину" / Оксана Юркова ; беседовал Игорь Осипчук // Факты и коммент. — 2019. — 29 авг. — 4 сент. (№ 33). — С. 10. *Проінформовано, що 90 років тому розгорнулись масові репресії проти української інтелігенції – за сфальсифікованою сталінськими каральними органами справою "Спілки визволення України". Тоді постраждало близько трьох тисяч осіб. Подано матеріали інтерв'ю з провідним науковим співробітником інституту історії України НАНУ кандидатом історичних наук Оксаною Юрковою про події тих днів.*

**Підготовлено відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого
Відповідальний за випуск: Зайченко Н.Я.
19.09.2019**